

ЧЛЕНУ-КОРЕСПОНДЕНТУ НАМН УКРАЇНИ М. І. ПИЛИПЕНКУ — 80 років

9 травня 2017 р. виповнилося 80 років директору ДУ “Інститут медичної радіології ім. С. П. Григор’єва НАМН України” (1987-2013), завідувачу кафедри променевої діагностики, променевої терапії та медичної радіології Харківського державного медичного університету, Заслуженому діячу науки і техніки України, лауреату премії НАМН України, члену-кореспонденту Національної академії медичних наук України, доктору медичних наук, професору Миколі Івановичу Пилипенку.

Закінчив лікувальний факультет Харківського медичного інституту. Студентом 6 курсу працював в районній лікарні м. Ізюм, потім — у с. Приколотне на Харківщині. Від 1962 р. навчався на кафедрі рентгенології Харківського медичного інституту в клінічній ординатурі та аспірантурі, від 1982 р. і донині — завідувач кафедри радіології та радіаційної медицини Харківського національного медичного університету. У 1966 р. захистив кандидатську дисертацію на тему “Стан органів регуляції при опіково-радіаційному ураженні”. У докторській дисертації “Количественный анализ транспорта радиофармпрепаратов при заболеваниях почек” (1987) розробив математичні моделі кінетики радіофармпрепаратів в організмі людини в нормі й при захворюванні нирок. У 1987 р. М. І. Пилипенка було призначено директором Харківського науково-дослідного інституту медичної радіології МОЗ України (нині — ДУ “Інститут медичної радіології ім. С. П. Григор’єва НАМН України”). Під його керівництвом інститут набув високої репутації, став провідним координаційним і методичним центром у царині радіології в Україні. Першим в Україні М. І. Пилипенко почав впровадження ЕОМ у практику променевої діагностики і променевої терапії. За час роботи в інституті виступив ідеологом та керівником понад 25 наукових проектів. Під його керівництвом та за технічного сприяння МАГАТЕ створено еталон одиниць експозиційної дози і потужності експозиційної дози ікс-проміння для забезпечення дозиметрії у закладах системи охорони здоров’я України. Саме з ініціативи М. І. Пилипенка розроблено програму забезпечення якості променевої терапії в онкологічних закладах України відповідно до міжнародних вимог МАГАТЕ, налагоджено програму термолюмінесцентного аудиту “доза-поштою” та впроваджено її в систему охорони здоров’я. Від 1998 р. інститут за ініціативи М. І. Пилипенка виступає національним координатором постійно діючого проекту МАГАТЕ/ВООЗ із проведення

поштового термолюмінесцентного дозиметричного аудиту якості дистанційної променевої терапії в онкологічних диспансерах України. Починаючи з 2000 р., Микола Іванович керує 3 національними проектами, які виконувалися за програмою технічного співробітництва з МАГАТЕ. З 2006 р. — активний учасник 3 проектів українсько-шведської співпраці з питань дозиметрії та контролю якості у променевій діагностиці та променевій терапії. М. І. Пилипенко стимулював розвиток біологічної дозиметрії, а також єдиної в державі фахової служби метрології в радіологічній галузі, що працює як повірково-метрологічний центр із забезпечення вимірювань іонізуючих випромінень в установах МОЗ та НАМН України.

Важливим внеском М. І. Пилипенка в теорію та практику медицини стали розробка і впровадження нових інформаційних технологій для проведення моніторингу стану здоров’я медичного персоналу, професійно пов’язаного з дією іонізуючого випромінювання, створення сучасних протоколів променевої терапії для лікувальних закладів системи охорони здоров’я України. Він виступив автором ідеї та керівником проекту в межах Державної комплексної програми “Здоров’я нації”, за яким уперше в історії української радіології було розроблено Національні рекомендовані рівні опромінення пацієнтів у рентгенодіагностиці. М. І. Пилипенко є співавтором двох наукових відкриттів “Явище аномальної зміни інтенсивності

потоків квантів проникного проміння моно- та багатоелементними середовищами” (1997) та “Явище збудження інтенсивного вторинного ікс-проміння в шарі рентгенолюмінофора” (2000). Відкриття зроблені у співпраці з колегами КБ “Південне”. В результаті спільної праці також створені нові радіозахисні матеріали для медичної практики, захищені патентами. Лікар-радіолог вищої кваліфікації, він щорічно консулює понад 1500 хворих з використанням традиційної рентгенодіагностики, комп’ютерної томографії, радіонуклідних досліджень і магнітно-резонансної томографії. Вперше в Україні впровадив в практику розглядів історій хвороби кожного онкологічного хворого на мультидисциплінарних онкологічних консилиумах. Під його керівництвом підготовлено, видано і впроваджено в роботу онкологічних диспансерів України “Протоколи надання медичної допомоги хворим на новоутворення та хворим з променевими ушкодженнями”. Переклав для українських радіологів з англійської мови низку важливих методичних документів МАГАТЕ з підготовки радіотерапевтичних технологів, медсестер, онкологів: “Європейську хартію навчання з клінічної радіології”, “Поради щодо опромінення іонізуювальною радіацією під час вагітності”. Організував систему безперервної внутрішньоінститутської освіти лікарів та науковців клініки на щотижневих реферативних конференціях. Створив при інституті відділ наукової організації радіологічної допомоги населенню. Завдяки ентузіазму і наполегливості М. І. Пилипенка Інститут медичної радіології оснащено сучасним радіотерапевтичним комплексом Сііпас 600С на базі лінійного прискорювача, що вивело клініку інституту на технологічний рівень провідних радіологічних установ Європи.

У 1993 р. Микола Іванович заснував перше в Україні фахове науково-практичне видання з медичної радіології — “Український радіологічний журнал”. За ініціативи і організаційного внеску Миколи Івановича 1999 р. засновано Українське товариство радіаційних онкологів (УТРО), обраний першим головою, а згодом — почесним головою. У 2000 р. професор М. І. Пилипенко засну-

вав Харківської регіональний благодійний протираксовий фонд. Протягом тривалого часу, починаючи з 1996 р., М. І. Пилипенко очолює Проблемну комісію “Медична радіологія” МОЗ та НАМН України.

У науковому доробку М. І. Пилипенка 420 наукових статей, 7 монографій, 4 підручники і 21 навчально-методичний посібник; має 21 патент на винаходи і 2 дипломи на відкриття. Підготував 9 докторів та 18 кандидатів медичних наук.

Він є членом Національної комісії з радіаційного захисту населення України при Верховній Раді України, членом редколегій журналів “*European Journal of Nuclear Medicine*” та “Міжнародного медичного журналу”, членом Асоціації радіологів Північної Америки (RSNA), Європейського товариства радіаційних онкологів (ESTRO) та Європейського товариства ядерної медицини (ESNM). За вагомий внесок у вирішення науково-практичних проблем медичної радіології нагороджений Грамотою Верховної Ради України “За заслуги перед українським народом” (2003), академічною премією Академії медичних наук України за словник “Радіологічна термінологія” (2002), відзначений почесним знаком “Відмінник охорони здоров’я” (1972). Нагороджений дипломом і медаллю В. К. Рентгена Європейської академії природничих наук (2009), медаллю ім. П. Л. Капиці Російської академії природознавчих наук (1997) та срібною медаллю ім. І. П. Павлова “За розвиток медицини и здравоохранения” (2000); дипломом та медаллю “Незалежність України” III ступеня президії Міжнародного академічного рейтингу “Золота Фортуна” в номінації “За вагомий внесок у становлення та розвиток вітчизняної медичної радіології, зміцнення міжнародних наукових зв’язків, а також за розбудову та впровадження науково-педагогічних методик викладання променевої діагностики та променевої терапії” (2010); має відзнаку “Патріот України” Інституту соціально-політичних ініціатив (2012). З 2012 р. — почесний професор Харківського національного університету радіоелектроніки.